

22 juni 2022

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

Studiepunten, EC, studielast, bouwstenen, eenheden... Voorstel: alleen maar 'credit'... en 'unit'... gebruiken

1 Inleiding

Naar aanleiding van onze berichtgeving over het begrip 'studielast', een tijdje geleden, is aangegeven dat het idee om te gaan werken met twee verschillende en onderscheidende 'maten' best heel aardig is. Waar ging het ook alweer om? Nou, hierom:

- 'Studielast' heeft te maken met de tijd die de gemiddelde student krijgt toegewezen om een bepaalde opleiding te kunnen volgen en succesvol af te ronden. Een Ad-opleiding is veelal 120 studiepunten. Daarom gaat de overheid er vanuit dat de gemiddelde student het getuigschrift in twee jaren als nominale tijd kan behalen.
- 'Credit' is vervolgens een maat voor het verwerven van de leeruitkomsten (eindtermen, leerdoelen, eindcompetenties) die aan een eenheid van een opleiding zijn verbonden, los van de programmering en de focus op een gemiddelde student. Als iemand een eenheid van vier (4) studiepunten binnen de reguliere in de wet vastgelegde opleiding met positief resultaat afrondt, ontvangt de betrokkene vier (4) credits. Het gaat dus niet om het geven van 4 studiepunten, voor alle duidelijkheid, om het verschil nadrukkelijk in beeld te brengen.

De credit kan derhalve worden gezien als een bruikbare 'bouwsteen' voor het neerzetten van opleidingen. Zo is o.a. een Ad-opleiding opgebouwd uit programmaeenheden met een totale omvang van 120 credits. Om dit alles voor de gemiddelde student te kunnen programmeren, worden per studiejaar 60 studiepunten aan de onderliggende eenheden in dat jaar gekoppeld. Op die wijze kan een studeerbaar geheel worden opgebouwd en aangeboden, denkt de overheid.

De credit is echter in dit scenario de maat die wordt gebruikt bij het verklaren dat een student een eenheid heeft afgerond en niet per se heeft (moeten) doorlopen.

Hiermee kunnen allerlei verwarrende situaties worden voorkomen. Een daarvan behandelen we hieronder nl. het kunnen aanbieden van een hbo-bacheloropleiding in drie jaren aan geschikte doelgroepen, zoals vwo'ers. Maar we werden er toch vervolgens door allerlei experts op gewezen dat het niet echt handig is om met twee maten te gaan meten bij het vormgeven van opleidingen. Daarom geven we aan het eind van deze nieuwsbrief een voorzet voor het alleen maar gebruiken van het begrip 'credit' (en tevens 'unit' als overkoepelend begrip voor 'eenheid'), mede vanwege de internationale herkenbaarheid. Overigens is 'credit' niet af te korten tot EC (hbo) of ECTS (wo), want daarmee vliegt Nederland echt gigantisch de bocht uit...

2 HBO-Bachelor in 3 jaren doen of... hoe zorgt de overheid voor verwarring...

Het voorbeeld van de hbo-route voor vwo'ers en andere geschikte instromers is al eerder aan de orde gesteld in het kader van de OCW-worsteling. Daarom vliegen we deze casus nu even vanuit een andere invalshoek aan, door vooral te kijken naar de kronkelige weg die juridisch is gevolgd.

2.1 Hoe was het eerst...

De overheid wilde een aantal jaren geleden het hbo aantrekkelijker maken voor vwo'ers. Die kunnen een wo-bachelor in drie jaren doen, terwijl de hbo-bachelor een jaar langer studeren vergt. Door de studieduur gelijk te trekken – en deze groep dan ook meteen een hbo-master aan te bieden in het verlengde daarvan – zouden veel praktische hbo-opleidingen bij vwo'ers in beeld kunnen komen. Prima gedachte, maar de vraag was hoe dit in een systeem op te nemen waarin alles tot in de puntjes moet zijn geregeld. Het simpelste zou uiteraard zijn het opnemen in de wet dat in voorkomend geval een student een dergelijk programma kan gaan volgen in drie jaren. Punt.

Maar ja, hoe dan om te gaan met de propedeuse (40 punten en geen 60), het BSA, de bekostiging en andere zaken waaraan alle andere studenten worden onderworpen? De juristen kwamen met de volgende oplossing, hieronder in lid 3, cursief vermeld:

Artikel 7.9a. Toelating tot versneld traject gericht op studenten met een VWO-diploma

1. Een instellingsbestuur kan binnen een bacheloropleiding in het hoger beroepsonderwijs een versneld traject aanbieden dat toegankelijk is voor studenten met een diploma als bedoeld in artikel 7.25, tweede lid, onder a of b dan wel een op grond van artikel 7.28, tweede lid, bij ministeriële regeling als ten minste gelijkwaardig aangemerkt onderscheidenlijk naar het oordeel van het instellingsbestuur daaraan tenminste gelijkwaardig diploma. Een student die aan de in de eerste zin bedoelde voorwaarde en de overige voorwaarden voor inschrijving voldoet, wordt voor een versneld traject ingeschreven indien hij daarom verzoekt.
2. Het instellingsbestuur kan besluiten ook een andere student dan degene, bedoeld in het eerste lid, tot het versnelde traject toe te laten indien hij naar het oordeel van het instellingsbestuur blijk heeft gegeven van geschiktheid voor dat traject.
3. *In afwijking van artikel 7.4b, tweede lid, bedraagt de studielast voor een versneld traject 180 studiepunten. Het instellingsbestuur kan in bijzondere, door het instellingsbestuur vast te stellen en toe te lichten, gevallen bepalen dat de studielast voor een versnel traject 240 studiepunten bedraagt.*

Los van het feit dat de kop van het artikel niet spoort met het artikel (afkorting VWO, met ook andere doelgroepen), wilde men aansluiten bij het feit dat een hbo-bacheloropleiding een studielast van 240 studiepunten kent. Dat is in lijn met allerlei internationale afspraken, zodat hierover in andere landen geen misverstand zou kunnen ontstaan. Overigens wordt hier 'versneld' gebruikt en niet 'verkort'. Dat is een eigen discussie waard, maar die laten we hier achterwege.

Zou alleen de eerste zin worden gebruikt, kan op het getuigschrift gewoon 'Bachelor' blijven staan (niet hbo-Bachelor, want de oriëntatie wordt niet gebruikt), maar moet in het diplomasupplement toch worden vermeld dat de studielast 180 studiepunten was – dus dat de gemiddelde in aanmerking komende vwo'er - of een andere student - drie jaren heeft gestudeerd. En ja, strikt geredeneerd, met 60 per jaar, kom je er als hogeschool er niet onderuit om het aantal van 180 te noemen. De overheid voorzag de problemen in internationaal verband en zette de deur open met een ontspanningsclausule: Meld zo nodig in het supplement dat er sprake was van een specifieke regeling en dat de afgeronde Bachelor gelijk(waardig) is met hetgeen wordt behaald door anderen die de vierjarige route hebben gedaan, met 240 studiepunten.

Hiermee werd alles nog eens extra in de war geschopt. De leerweg en het eindniveau, dus de leeruitkomsten, worden aldus door elkaar gebruikt. Dat dit echt geen goede oplossing, bleek al vrij snel – zoals bij de inwerkingstelling van dit artikel ook uitgebreid in onze nieuwsbrieven is verwoord.

2.2 Hoe is het nu...

De juridische OCW-oplossing werd gevonden in het weglaten van lid 3 van het artikel rond de versnelde route, en in plaats daarvan hierover iets te zeggen in een artikel over 'een bijzondere studielast'. Hier dit artikel, met cursief het lid over de versnelde route:

Artikel 7.5b. Bijzondere studielast van opleidingen in het hoger beroepsonderwijs

1. De studielast van een masteropleiding in het hoger beroepsonderwijs:
 - a. op het gebied van de kunst bedraagt een door het instellingsbestuur te bepalen studielast van ten minste 60 studiepunten en ten hoogste 120 studiepunten;
 - b. ...
2. *De studielast van een versneld traject als bedoeld in artikel 7.9a, eerste lid, bedraagt 180 studiepunten.*

Zoals valt te zien is, zoals al gesuggereerd, alleen de eerste zin gehandhaafd. Kennelijk heeft men gedacht dat het denken in wettelijke constructies binnen onze eigen land voorrang verdient. Hogescholen kunnen hun eigen internationale boontjes wel doppen en in het diplomasupplement vermelden dat er eigenlijk is gewerkt met leeruitkomsten en met niet-gemiddelde studenten nl. met degenen die een jaar langer in het voortgezet onderwijs hebben doorgebracht dan de doelgroep, dus de mensen die gemiddeld gezien een hbo-bacheloropleiding nominaal kunnen afronden.

Maar er moet derhalve wel een verklaring worden afgelegd, samen met het noemen van die 180 studiepunten – alwaar eigenlijk simpelweg kan worden volstaan met het hebben gedaan van de opleiding in drie jaren, zoals eerder door ons voorgesteld.

Waar het nog steeds blijft knellen is dat in een opleiding normaal gesproken X studiepunten voor een onderwijseenheid staat – de gemiddelde student – terwijl in de versnelde route als studielast 75% daarvan wordt vermeld, dus $0.75 \cdot X$ studiepunten. Maar zoals al gesteld, gemeten in leeruitkomsten voor *DE* Nederlandse hbo-bacheloropleiding, staat in de wet nog steeds een aantal van 240 studiepunten genoemd. Anders gezegd, waarom kan het zo zijn dat in drie-kwart van de normale tijd toch dat aantal van 240 wordt behaald?

Daarbij kan niet als maat (eenheid, begrip) de studiepunten worden gebruikt, als er strikt naar definities wordt gekeken. Bij het bedenken van deze aanpak is dus de truc gebruikt van 'maak er zelf maar 240 van in het diploma-supplement'. Nu dient er door de hogeschool een uitleg van de gehele situatie worden gegeven. Dat is toch raar en het blijft een ontevreden gevoel oproepen.

3 Studiepunten en credit in elkaar schuiven = alleen 'credit' – en dan ook alleen 'unit'

In het begin hebben we gesteld dat je kunt werken met twee begrippen, studiepunten en credit. Maar het moet mogelijk zijn om veel eenduidiger te werk te gaan op dit vlak. Daarbij kan worden gedacht aan het gebruiken van die 'bouwsteen'. Enerzijds wordt een opleiding opgezet met eenheden, op een bepaalde wijze vorm te geven, terwijl anderzijds de student ook aan het bouwen is aan een geheel van leeruitkomsten, zodat er aan het eind van beide 'trajecten' een 'bachelor-huis' staat dat aan alle eisen voldoet.

Om internationaal herkenbaar te zijn en te blijven is het voorstel alleen te gaan werken met het begrip 'credit'. Nogmaals, niet EC (waarbij men ten onrechte denkt aan 'European Credit') om nieuwe verwarring te voorkomen. Een credit is vervolgens de bouwsteen waarover simpelweg in de wetgeving op de volgende manieren gebruik valt te maken:

- Een opleiding krijgt net als nu in formele zin een aantal credits toegewezen (met mogelijke uitzonderingen als gaat om het kiezen van het aantal door een instellingsbestuur, en goed te keuren door de NVAO en dus de overheid). Zo omvat een hbo-bacheloropleiding het aantal van 240 credits.
- Het is aan het instellingsbestuur om daaraan 'eenheden' te koppelen met credits, zodanig dat het aantal credits voor de eenheden optelt tot het wettelijk aantal dat geldt voor de opleiding.
- Vervolgens stelt de overheid vast dat wordt uitgegaan van het studeerbaar laten zijn van het geheel voor reguliere studenten en 60 credits per jaar aan eenheden worden geprogrammeerd.
- Daarnaast stelt de overheid vast dat in de reguliere situatie een studiejaar een omvang kent van 1680 klokuren, te gebruiken voor aanstellingen van personeel, het plannen van weken waarin onderwijs wordt verzorgd en dergelijke zaken. Dat betekent dat in wettelijke zin nergens wordt gesteld dat een credit gelijkstaat met 28 klokuren studie voor elke student.
- Dit maakt het mogelijk om voor specifieke doelgroepen en daarbij behorende scenario's vast te leggen in afspraken met die studenten wat het aantal credits is dat te behalen valt met een eenheid die daarvan deel uitmaakt en - in een nog bredere context - wat het aantal credits is dat wordt gekoppeld aan de eenheden binnen een studiejaar. Bij de snelle route kan dit inhouden dat er 80 credits per jaar worden verbonden aan eenheden die deze studenten volgen. Daarmee duurt de opleiding drie jaren aangezien 3 keer 80 net zo goed 240 is als 4 keer 60. Wat ook niet verandert is het geheel aan leeruitkomsten van de opleiding waaraan de student moet voldoen.
- Voor alle duidelijkheid: Het betekent eveneens dat in de wetgeving alleen nog maar sprake hoeft te zijn van het begrip 'eenheid', dus geen 'onderwijseenheid' of 'eenheid van leeruitkomsten' of een andere naam. Simpel werken met 'eenheden' en nog beter: 'units', vreselijk handig in de internationale context, voor het bouwen van opleidingen. Dus ook straks alleen 'unit'... We komen hier binnenkort op terug n.a.v. het wetsvoorstel leeruitkomsten van 20 juni.

Natuurlijk is dit niet van de ene op de andere dag te regelen. Maar dit alles past ook zeker bij de discussies over het gebruik van het begrip 'leeruitkomst'. Daarbij wordt onder meer uit diverse hoeken aangegeven dat er zonder aanpassingen twee soorten opleidingen gaan ontstaan. Nou, dat moeten we dus zeker niet willen...